

Barones Lily de Gerlache de Gomery (86)

Bergbewoonster van Den Ast

plaatselijke bevolking. Het burgemeesterschap diende dat contact nog meer. Burgemeester zijn van zo'n gemoedelijk gehucht als Mullem vind ik passend voor een vrouw. Je kunt heel empathisch werken, je hebt als vrouw ook meer aandacht voor de kleine waardevolle dingen, voor de vrouwen en kinderen, voor hun verhalen, hun geschiedenis."

Ik vertel dat ik via het internet een huwelijksfoto vond van haar en mijnheer de Gerlache. Een prachtige, jonge vrouw was ze, met een opmerkelijke uitstraling, glamour zelfs.

"(wuijt weg) Maar hebt u dan niet die prachtige man naast mij gezien, mijn echtgenoot? Wat was hij mooi. We hadden elkaar par hasard leren kennen, tijdens een reünie met vrienden. Zijn moeder was Zweedse en zijn vader was dus Adrien de Gerlache, de ontdekkingsreiziger. Toen ik met de zoon huwde, wist ik nog niet goed wat die expeditie precies

inhiel. Ik had toen zo'n coup de foudre voor mijn echtgenoot, ik hield me iets minder met zijn achtergrond bezig. Nadien is dat verhaal wel heel belangrijk geworden. Ik zeg soms: *j'ai épousé l'antarctique*. Mijn echtgenoot werd langzaam maar zeker ook door dat zuidpoolvirus aangestoken. En hij is na een tijdje ook vertrokken voor een lange ontdekkingsreis. Ik ben toen niet meegegaan, dat gebeurde veel later. En, ach, u kunt zich niet inbeelden wat je dan meemaakt, aan de Zuidpool. Dat is van zo'n indrukwekkende schoonheid. Door de kleur. Enfin, het is niet echt een kleur op zich, maar dat vele wit is fascinerend."

als jonge vrouw heel enthousiast en gedreven. Ik vond dat ik niet anders kon dan mijn land dienen. Ook mijn broer Henri deed dat. Hij is voor zijn vaderland gestorven op 20-jarige leeftijd. Hij staat vereeuwigd op een glasmaak in onze kerk van Mullem."

De barones wil afsluiten, vraagt of we met haar de voormiddag willen afronden bij een glaasje port. En ze wil het nu eindelijk over de roos hebben, een belangrijk symbool voor haar. Een metafoor voor het leven, de liefde, de vrede.

"Een roos, dat zegt alles, zonder woorden. Ik heb lange tijd gezwegen, vooral in de periode na Ravensbrück. Ik kon niet vertellen, omdat het zo erg was. Maar met het ouder worden kwam er toch een en ander los. Ik vind alles in het leven interessant. Het leven moet je echter opnemen *d'une façon courageuse*. En je moet de zaken in een positief daglicht blijven zien. *Résister et vivre avec*, dat is mijn motto. En de roos...oh (*trilt*). Dat is een heel dubbel gegeven: zo'n kwetsbare bloem en tegelijk zo sterk in de wortels. Ik zal u nog een klein verhaal vertellen. Weet u, ik had niet gedacht dat ik ooit zou terugkeren naar Duitsland. Maar ik was presidente van de internationale rozenvereniging en in die hoedanigheid ging ik overal ter wereld naar congressen. Intussen hebben zich 47 landen bij de vereniging aangesloten. We reiken tot in China, Japan en Zuid-Afrika. Mijn allereerste missie was echter presideren op een conventie in Duitsland. Daarvoor moest ik dat land dus weer in. Ik had een flesje whisky bij. Toen ik de grens naderde, heb ik een slok uit dat flesje genomen. Om de landsgrens over te kunnen. *C'était donc grâce à la rose*. Die roos heeft mij tot een soort innerlijke vrede gebracht met het dramatische gebeuren. Schoonheid redt. Tenslotte is de roos de mooiste bloem ter wereld. Het is een bloem die

'DEN AST'

Gemiddelde hellingsgraad: 5 %

Maximale hellingsgraad: 11 %

Afstand: 450m

Hoogteverschil: 20m

Straat: Korte Aststraat

Start: Oudenaarde (Mullem) - Zingem (Huise)

Start tussen 12.55 uur en 13.10 uur zondag

Inmiddag wordt de rennersmenigte van de Ronde op zijn eerste 'bergtop' verwacht. Traditioneel de eerste - en daarom zelden rechtstreeks op tv te zien - is helling Den Ast. Net voor de top links staat kasteel Ten Ast, bewoond door Lily

de Gerlache de Gomery, weduwe van Gaston de Gerlache, de zoon van Adrien. Het is het beroemde geslacht van Belgische zuidpoolreizigers. Vader Adrien was de eerste ooit die met zijn expeditieteam op de Zuidpool overwinterde.

Gaston en Lily waren - hoewel verkenner van uiterste werelddelen - danig verbonden met hun pittoreske dorp Mullem, aan de rand van de Vlaamse Ardennen. Politiek verbonden ook. Gaston was er achttien jaar burgemeester en echtgenote Lily zes jaar, tot aan de fusie met Oudenaarde. Het kasteel Ten Ast bewaart geschiedenis, met name vele materiële bewijzen van de verre expedities van vader en zoon.

Tussen al die artefacten verblijft de flinke, eloquente en niet van humor gespeende adellijke madame. Lily voor de vertrouwelingen en vrienden. Mevrouw de barones voor ons. Het welkom is hartelijk, de tijd die we krijgen toegemeten is drie kwartier. Te kort voor een diepgaande analyse van haar genealogie en merkwaardige biografie. Maar de barones moet wel met tijdslijmieten werken, laat ze vooraf aan de telefoon weten. Ze wordt snel moe. Flarden vertelling kan ze wél aan, en het liefste praat ze over haar rozen ("oh, heerlijke metafoor voor het leven"). Over de Tweede Wereldoorlog (de barones zat een jaar in het vrouwenkamp Ravensbrück) heeft ze het liever niet. Te bedrukkend, al die emoties. Ze zal het boek meegeven waarin ze haar dramatische belevenissen in het concentratiekamp optekende. En over de expedities kan het toch ook moeilijk de hele tijd gaan, vindt ze. Dus schenkt ze ons bij het binnenkomen de dvd waarop haar kleinzoon, de cineast Henri de Gerlache, een bijna niet te verwoorden geschiedenis in 52 minuten prachtig comprimeerde.

Best grappig, zo vindt ze het onderwerp van ons gesprek. "Ah, ik ben nu ook montagnard, *c'est drôle*."

WITTE BRIGADE

"Ik ben hier geboren, in dit huis op de heuvel, 86 jaar geleden. En ik heb ervoor geijverd dat deze omgeving werd geconserveerd. Het was een levensdoel van mijn man en mij. We hebben goede burens hier, vrienden intussen, die deze site op gepaste wijze waarderen, die de kwaliteit van het leven hier en de sfeer appreciëren. Want die sfeer is uniek. Deze heuvel was en is nog steeds *un petit endroit de paradis*."

"Ik heb hier een bijzonder mooie kindertijd doorgebracht. In het park, tussen de dieren. Ik had konijnen, geiten, kleine ezels. En er waren de kwetterende vogels in de bomen. De fauna en flora was zo overweldigend en zo weldadig aanwezig. Later reed ik op mijn paard in de omgeving rond, in de velden, over de weggetjes. Wat me echter vooral verrukte, was het contact met de

Madame was langere tijd alleen, toen haar man de eerste keer op expeditie vertrok, in de voetsporen van zijn vader. "Zeventien maanden. Ik had toen drie kinderen, dus ik had genoeg omhanden. Op 12 november 1957 vertrok hij en op 2 april 1959 was hij weer thuis." (*schudt het hoofd, pauzeert*)

Keerde de man die de Zuidpool had bewandeld als een ander mens naar Den Ast terug?

"Hij was nog veel mooier dan daarvoor. Wat hij gezien had, meegemaakt, doorstaan, dat tekende zich af op zijn gezicht. Een soort heroïsme was het wat ik zag, een uitstraling, een aureool bijna. En dat weerzien... Ach. Ik zal u een klein en fijn verhaal vertellen. Toen ze terugkeerden die 2e april, werd het team op de Oostendse kade ontvangen door koning Boudewijn. *J'entendais la*

Ik heb mijn portie leed gehad, maar ik ben vooral ook heel gelukkig geweest. Onder meer met die prachtige man van mij. We hielden zo veel van elkaar

foule crier 'merci merci merci'. Het publiek scandeerde zijn dank omdat deze Belgen zo'n belangrijke expeditie hadden ondernomen. Ik was zeer ontroerd. En het weerzien zelf was een hoogtepunt (*glimlacht*). Ik heb later het verhaal gehoord van een mijnheer die op die bewuste dag de auto van mijn man en mij volgde tijdens onze terugtocht naar Mullem. Het schijnt dat onze auto de hele tijd zigzagde over de weg, omdat we niet ophielden met elkaar te omhelzen (*lacht luid*). *Oui, c'est vrai. Que voulez-vous après tout ce temps?*"

Ik vraag of we het niet even over de opmerkelijkste tijd uit haar persoonlijke geschiedenis mogen hebben, de Tweede Wereldoorlog en haar deportatie naar Ravensbrück.

"Ik heb daar een boek over geschreven, met als titel *De valse stilte*. Een geschiedkundig relaas is het niet, ik zie het als een lang gebed waarin ik met het drama probeer af te rekenen. Dit verhaal nog eens vertellen, vergt écht te veel van mij. U moet weten, het was hard, heel hard, wat we daar meemaakten. Ik was 20 jaar oud. Ik had in het verzet gezeten, de Witte Brigade. Daarom werd ik opgepakt en naar het concentratiekamp geleid. Het verzet, dat was een heel goede zaak. Ik was

spreekt. Een kwaker heeft een roos Lily de Gerlache gedoopt. Ik heb zelf nog steeds duizend rozen in de tuin staan. Dat vraagt veel werk. Ik heb dat lang zelf gedaan, maar nu heb ik een tuinman die mijn rozen verzorgt. *Ah, c'est la vie*."

ZONDER TRANEN

Opeens vraagt ze naar mijn leeftijd en ze besluit met: "Probeer nog veel te doen, mevrouw, probeer zo veel mogelijk aan uw leven toe te voegen. Een mens heeft zoveel compartimenten te verkennen. Het is zo belangrijk veel te doen te hebben. Dat was altijd al mijn devies."

Ik vraag welke sporen die vele hoofdstukken in haar leven, al dat meemaken, in haar hebben nagelaten.

"Ik ben er alleen sterker door geworden. Ik heb zowel in het verzet als in het concentratiekamp geleerd om te vechten tegen moeilijkheden. Op een positieve manier. Ik ben sterk geweest, maar ook kwetsbaar. Al heb ik dat laatste niet echt getoond. Huilen deed ik nooit. Dat leerde ik als kind af, door mijn moeder. Ze was verpleegster geweest in de Eerste Wereldoorlog en heeft ook veel doorstaan. Zij zei: vooral geen tranen tonen. In het concentratiekamp was het zo dat wie begon te wenen korte tijd later doodging. Tranen tonen, betekende kraken."

"Ik heb mijn portie leed gehad, maar ik ben vooral ook heel gelukkig geweest. Onder meer met die prachtige man van mij. We hielden zo veel van elkaar. Het grootste verdriet maakte ik vier jaar geleden mee, toen mijn man stierf. Ook toen kon ik niet wenen. Hoe graag ik het ook wilde, het lukte me niet. Later kreeg ik contracties in al mijn spieren, het was alsof de pijn van zijn vertrek door heel mijn lichaam trok. Ik ben een beetje gearalyseerd sinds vier jaar, door de shock van de dood van mijn echtgenoot. Ik weet nu met zekerheid: *il faut pleurer*. Ik zeg het ook aan u: laat uw tranen maar lopen. Zorg ervoor dat het verdriet niet in je botten, in je hele gestel kruipt, dat het verdriet in je hart zo groot is dat het je belemmert bij het lopen."

We besluiten met de vraag waarom de barones - die de wereld bereisde, de Zuidpool zag, in Osaka en Zuid-Afrika verbleef en nog zo vele plaatsen verkende - steeds naar deze berg, pardon, deze heuvel, terugkwam.

"Den Ast, tja, dat is steeds het begin en het einde geweest. Het is mijn plek. Mijn wortels zijn hier, zoals de wortels van mijn rozen hier zijn. Mijn vader was een industrieel. Hij had een fabriek in Gent en in de winter trokken we naar de stad. We verlieten Mullem midden december en kwamen midden mei terug. Telkens wanneer ik hier vertrok, liet ik een stuk van mijn hart achter op de heuvel. Op mijn zesde dacht ik al aan de dood. Het was een beetje sterven voor mij, hier vertrekken. Als ik hier dus ooit weer vertrek, dan zal het zijn om dood te gaan."

(* met dank aan de heer en mevrouw Dijkstra uit Mullem)